

Etică profesională și proprietate intelectuală PLAGIATUL

Note de curs

Bibliografie

- **Ghid pentru identificarea plagiatului în lucrările științifice, MCI, Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (CNECSDTI), disponibil pe Internet**

Obiectiv. Definire.

- Materialul prezintă principii generale și bune practici (procedee specifice) în diagnosticarea plagiatului.
- **Plagiarea este preluarea de către un autor a unor elemente din opera de creație intelectuală a altui autor și prezentarea lor în spațiul public drept componente ale unei opere proprii.**
- **Plagiatul este rezultatul acțiunii de a plagia și se referă la opera generată prin preluarea ilegală, intenționată sau nu, din punct de vedere deontologic.**

Obiectiv. Definire.

- Definiția este concordantă cu cea din legea 206 din 2004. Definiția de lucru pe care o adoptăm este pe deplin consistentă cu formulări de referință în abordări din literatura internațională care conceptualizează plagierea ca "prezentare de informații, idei sau cuvinte" ale altui autor ca și cum ar fi proprii.
- În formulare simplificată, dar corectă, **plagiatul este furt intelectual**. Juridic se poate discuta de variații ale consecințelor publice ale furtului, însăși Legea 206/2004 specificând faptul că **plagiatul constituie o abatere de la buna conduită în cercetare, dacă nu întrunește cumva chiar condițiile unei infracțiuni**.
- Din punct de vedere moral, însă, indiferent de formă și consecințe, furtul este furt, iar consecințele sale pentru piața produselor de cercetare științifică nu pot fi decât negative.

Obiectiv. Definire.

- **Autoplagiatul nu este plagiat, în sensul strict, adoptat prin definiția dată.** Preluarea în acest caz se face nu după opera unui alt autor, ci din lucrări proprii autorului în discuție, dar fără specificarea faptului că opera actuală reproduce total sau parțial o operă mai veche a aceluiași autor.
- **Autoplagiatul este de inclus mai mult în seria practicilor de conduită științifică inadecvată.**
- Trebuie descurajat, însă, pentru că poate duce la recunoașteri profesionale nefundamentate prin multiplicarea aceleiași lucrări ca fiind probă de nouă producție intelectuală.

Principii și clasificări în analiza plagiatului

Severitatea

- **Principala caracteristică pe care trebuie să o pună în evidență analizele de evaluare a unor lucrări suspecte de plagiat este severitatea acestuia.**
- Plagiarea în cadrul unei opere este cu atât mai severă cu cât preluările ilegite
a) au o mai mare extensie,
b) sunt localizate în zone mai importante din arhitectura lucrării,
c) decurg nu din necunoașterea bunelor practici de redactare și ce se înscriu în mai mare măsură într-o serie repetitivă pentru autorul respectiv. Extrinsic, dar cumulativ, contează și avantajele pe care autorul în cauză le obține din plagiere.

Combinatia text plagiat/text original nu exclude plagiatul

- **Prezența unei părți originale și corect editate în materialul supus evaluării nu compensează în niciun fel plagiatul dovedit pentru alte părți ale aceluiași material.** Desigur, construcția lucrării prin alternanța de secțiuni originale și plagate trebuie luată în considerație la stabilirea procedurilor de sancționare. Evaluarea, însă, trebuie să semnaleze și să diferențieze clar ceea ce este „bolnav” și, ceea ce este „sănătos” în lucrare.

Plagiatul este preluare de text, dar poate fi și preluare de idei

- **Constituie plagiat atât preluarea de idei cât și preluarea de text fără citările de rigoare.** Prin procedee specifice domeniului, se vor identifica pragurile și tipurile de situații dincolo de care absența marcatorilor de citare corectă duce la fraudă intelectuală. Furtul intelectual are loc prin parafrizarea unor idei, fără semnalarea intenționată a legăturii dintre lucrarea care expune și lucrarea sursă a ideii.
- Așa cum specifică și definiția din legea 206/2004, dar și documentele de referință internaționale (vezi, spre exemplu, lucrările menționate în note, semnate de G. Harvey 2008, E. Babbie 2013, Trianello & Bakker 2016, etc.), există și un plagiat prin preluare frauduloasă de cuvinte sau de text.
- Plagiatul este furt din opera altui autor, nu a unor idei sau a unor cuvinte, ci a unor idei exprimate prin cuvinte sau a unor cuvinte care exprimă idei.

Principii și clasificări în analiza plagiatului

Plagiatul din lucrări colective

- **Preluarea fără citările de rigoare din lucrări semnate în calitate de coautor poate fi tot o formă de plagiat** dacă se face pe scară largă, repetată și poate aduce prejudicii de imagine celorlalți coautori.

Principii și clasificări în analiza plagiatului

Plagiatul și "cunoașterea comună"

- **Suspiciunea de plagiat nu se poate extinde și asupra creațiilor intelectuale care intră în categoria a ceea ce se cheamă "cunoașterea comună".** Principiul trebuie aplicat, însă, cu rigoarea cuvenită spiritului său.
- **Formulările interpretative asupra unor texte normative sau asupra unor date de largă cunoaștere publică sau a unor evenimente istorice nu sunt, în sine, texte normative sau simple descrieri de fapte și evenimente.**
- **Prezența unor astfel de formulări interpretative preluate din operele altor autori, fără citările de rigoare, sunt tot plagiat, ca formulări care au marcă de originalitate asociată unui autor anume.**

Procedee. Severitatea plagiatului.

- Patru criterii sunt definitorii pentru diagnosticarea severității plagierii: **extensia preluărilor ilegitime, localizarea lor în arhitectura lucrării, caracterul realmente voluntar sau involuntar al actelor de plagiat și repetabilitatea actelor de fraudă ale autorului în diferite lucrări.**
- Un al cincilea criteriu de gravitate a plagiatului este de natură extrinsecă și se referă la avantajele obținute, nemeritat, de către autor ca urmare a plagierii.

Procedee. Severitatea plagiatului.

- Criterii de evaluare a severității:
- **1. Numărul de paragrafe plagate.** Cu cât numărul de paragrafe copiate ca atare (verbatim), în bloc, este mai mare, cu atât probabilitatea de intenționalitate în plagiere este mai mare.
- **2. Numărul de cuvinte.** Cu cât numărul de cuvinte identificate în paragrafele copiate ca atare , în bloc, este mai mare, cu atât probabilitatea de intenționalitate în plagiere este mai mare.

Procedee. Severitatea plagiatului.

- **3. Plagiarea parafrazărilor.** Preluarea nelegitimă, fără citările de rigoare, de către autorul III (C) a parafrazărilor pe care autorul II (B) le-a realizat după texte ale autorului I (A) este **semn sigur de intenționalitate a plagiatului** practicat de autorul de evaluat (C). Sunt mai multe variante ale acestui gen de furt intelectual:
- **3.1. Preluarea incorectă de către C se face atât pentru parafrizare cât și pentru citarea semnată de B cu referire la A. Altfel spus, plagiatorul își asuma atât interpretarea dată de B despre A cât și modul în care B citează lucrarea semnată de A.** Probabilitatea ca un astfel de lanț de similitudini între plagiatorul C și sursa plagiatului (autorul B) să fie întâmplătoare este practic, nulă.

Procedee. Severitatea plagiatului.

- 3.2. Preluarea incorectă de către C se face pentru parafrizarea textului semnat de B despre A, fără a mai menționa, însă, trimiterea bibliografică cu care B s-a raportat la lucrarea semnată de A. Probabilitatea ca și C și B să parafrazeze identic textul semnat de A este apropiată de zero.
- 3.3. Preluarea ca atare de către C a unor citări incorecte ale autorului B despre un text semnat de A.

Procedee. Severitatea plagiatului.

- **4. Practicarea plagiatului de tip mozaic:** se preia un bloc de text, fără citarea de rigoare, iar în interiorului textului respectiv se înlocuiesc cuvinte, dar cu păstrarea structurii de ansamblu a frazării.
- **5. Localizarea plagiatului** în introducerea lucrării ca zonă de definire a obiectivelor de cercetare, în partea de prezentare a metodologiei proprii, contribuțiilor.

Procedee. Severitatea plagiatului

- **6. Falsitatea motivației de necunoaștere a bunelor practici de citare.** O astfel de situație apare atunci când persoana suspectă de plagiat
 - a) susține în apărarea sa ideea că "atunci când am scris eu teza sau articolul nu se știau toate aceste reguli de citare corectă de astăzi" dar
 - b) are în propria lucrare secvențe multiple în care citează corect.Este o autoinfirmare a motivației pe care o dă pentru plagiat. **Nu poți susține că nu ai știut regulile citării.**

Recunoașterea plagiatului prin norme cantitative

- **1. Dacă textul preluat fără citările de rigoare depășește limita unei posibile memorări de cuvinte succesive - variabilă, desigur, pentru domenii diferite, dar și pentru persoane - atunci se poate vorbi de probabilitate sporită de plagiat cuvânt cu cuvânt.**
- **2. Pentru științele exacte și pentru discipline cu înalt grad de formalizare, această limită poate fi mai mare. În astfel de cazuri de formalizare puternică a abordării este normal ca formulările standardizate extinse să aibă o largă circulație în spațiile profesionale.**

Recunoașterea plagiatului prin norme cantitative

- 3. Situația de mai sus nu trebuie să fie confundată, însă, cu un pretins drept de a prelua, fără citare corectă, interpretarea unor acte normative, realizată de către alți autori. Forma extremă a plagiatului derivat din ipoteza că orice text normativ fără autor unic poate deveni "al meu" este ilustrată de cazuri precum cel referitor la plagiarea unor propuneri de acte normative elaborate la nivelul unor organisme internaționale.
- 4. Contează foarte mult și cât anume se preia, fără citare corectă, explicită, din surse relevante pentru cunoașterea comună (a se vedea punctele de mai sus). În condițiile în care preluarea este de mare întindere, modalitatea de citare specifică domeniului este obligatorie pentru că frazarea în sine are încărcătură de originalitate .

Recunoașterea plagiatului prin norme cantitative

- Severitatea plagiatului în funcție de dimensiunea fraudei intelectuale este variabil sancționată sancționată de la societate la societate, de la domeniu la domeniu. În spațiul american, cu toleranță minimală la plagiat, norma federală este de a nu prelua mai mult de opt cuvinte succesive fără citare corectă.
- 6. Contează mai mult intenționalitatea dovedită a plagiatului decât cantitatea acestuia, estimată prin analize de similitudine.
- 7. Dacă totuși se apelează la estimări cantitative ale plagiatului este indicat ca acestea să fie atât de tip procentual, relativ, cât și în cifre absolute, eventual de număr de cuvinte. Ceea ce se incriminează prin deciziile asupra plagiatului în sferă academică și de cercetare este intenția realizată de a plagia.

Falsa problemă a cunoașterii comune

- **Ieșirea din capcana toleranței la plagierea textelor normative sau de cunoaștere comună.** Faptul că anumite texte preluate incorect se referă la evenimente istorice cunoscute sau la interpretarea unor acte normative nu face justificabil în niciun fel actul de plagiere.
- **Detaliile de interpretare și modul de frazare sunt marcă de originalitate și trecerea lor în pachetul "plagiatului care poate fi justificat prin caracterul neimportant al textului" nu poate fi acceptată.** Dimpotrivă, astfel de practici fac parte din arsenalul de apărare mascată a plagiatelor.
- **Una este un text de lege sau un eveniment istoric și cu totul altceva interpretarea sau evaluarea acestora.**

Autori fantomă

- **1. Suspiciunea de implicare a unor autori fantomă (ghost writers) este greu de verificat dar poate fi întărită prin:**
 - 1.1. listarea unui număr mare de referințe la bibliografie care nu apar explicit folosite în lucrare, în pofida faptului că în aceeași lucrare apar frecvent citări corecte;
 - 1.2. erori repetate în text, indicative pentru implicarea unui autor fantomă (care este departe de a înțelege particularități elementare ale redactării unui text științific).
- **2. Preluarea prin traducerea unor texte, de orice fel, dintr-o limbă străină și prezentarea lor – în bloc compact sau în stil mozaicat - ca text propriu nu este decât altă formă de plagiat intenționat.**

Expertiza de evaluare a plagiatului

- **1. Sunt necesare expertize multiple, transparente, în evaluarea suspiciunilor de plagiat.**
- **2. Implicarea unor specialiști independenți în diagnosticarea cazurilor de plagiat este obligatorie.** Grupurile de evaluare a lucrărilor suspecte de plagiat trebuie să includă, în primul rând, experți din domeniul la care se referă, în principal, opera analizată. În al doilea rând, în grupul de evaluare este bine să fie inclus și un specialist dintr-un domeniu diferit de cel al lucrării evaluate entru a evita apariția unor comportamente de solidaritate profesională deficitar înțeleasă. De asemenea, **trebuie evitată includerea în grupul de evaluare a unor persoane direct sau indirect subordonate autorului lucrării supuse analizei.**

Expertiza de evaluare a plagiatului

- **3. Aplicațiile informatice care duc la estimarea ponderii pe care o au textele din lucrarea de referință similare cu alte texte semnate de alți autori, prezente pe internet, nu pot suplini evaluările experților prin analize calitative.** Contează nu numai, și nu în primul rând , cât s-a plagiat ci și ce s-a preluat ilegal. Plagiatul în secțiuni de sinteză ale lucrării nu poate fi evaluat corect doar în termeni cantitativi de număr sau procente de text preluat incorect. Similar, preluarea copy-paste a citatelor și a interpretărilor lor, fără indicarea sursei, este probă de necontestat a intenționalității plagiatului. Practica de a evita răspunderea în luarea deciziei de (ne)plagiat prin referire exclusivă la rezultatele obținute cu ajutorul softurilor de recunoaștere a similitudinilor trebuie descurajată.